

Varför klusterbomber?

Ofta stöter man på Afghanistan i sammanhang som börjar med "världens mest..." eller "ett av världens högsta..." följt av termer som härleds till analfabetism, mödradödlighet, fattigdom, opiumproduktion etc. Att Afghanistan är ett av världens mest mintäta länder är ett sådant exempel.

Den femte maj bjöd SAK och Svenska Freds in till ett heldagsseminarium inte om minor, utan om dess släkting – klusterbomben – ett fruktansvärt vapen som kan bestå av upp till 100 substridsdelar inneslutna i en större bombkapsel.

TEXT: MARKUS HÅKANSSON

Vid ett anfall, när bomben eller raketerna närmar sig målet, öppnar den sig och sprider sitt innehåll över stora arealer. Det stora spridningsområdet gör det svårt att begränsa en attack till specifika militära mål, vilket medför att civila människor skadas eller omkommer. Dessutom är det också många substridsdelar som inte exploderar när de träffar marken. Dessa blir i stället liggande kvar som så kallade blindgångare som fortsätter att döda och skada civila efter krigets slut. Detta är fallet i Afghanistan och anledningen till att SAK och Svenska Freds bjöd in till seminariet.

På plats fanns ett flertal experter på området: Bonnie Docherty från amerikanska Human Rights Watch, HRW, berättade om sin resa till Afghanistan 2002 och om USA:s användande av klusterbomber. Docherty och HRW har vid ett flertal tillfällen uppmanat USA att stoppa användandet av klusterbomber.

Belgien först ut

Frida Blom, ordförande i Svenska Freds och Skiljedomsföreningen inledde med att ta upp exemplet Belgien som var först ut med att förbjuda allt användande av klusterbomber. Hon uppmanade Sverige att

En substridsdel från en klusterbomb. Fotografiet är taget i Afghanistan.

gå samma väg. Denna fråga kom att hamna i fokus under dagen.

På plats fanns också Sveriges försvarsminister Leni Björklund som försökte kasta ljus över frågan: Varför förbjuder inte Sverige användandet av bombkapsel 90 (BK 90)?

– Sverige är ett alliansfritt land. Det medför att vi själva måste ha en grundläggande försvarsförmåga och att den försvagas utan BK 90. Sveriges innehav av klustervapen fyller ett säkerhetspolitiskt syfte, sa Björklund samtidigt som hon framhöll att Sverige i dag inte ser någon tydlig hotbild.

Björklund gav också en detaljerad redogörelse för hur vapnet är beskaffat och hur effektivt just BK 90 är:

– Bombkapsel 90 är ett modernt system som ger mycket få blindgångare, under två procent. Alla substridsdelar har dessutom försetts med ett batteri som aktiveras nära målområdet. När batteriet är urladdat, efter någon timme, är det omöjligt för substridsdelen att explodera.

Hon ansåg att ett ensidigt svenskt förbud också skulle innebära en försvagning av svenskt inflytande i arbetet med CCW (Convention on Conventional Weapons), ett internationellt instrument som verkar mot användandet av klustervapen.

Enighet för ett förbud

Efter Leni Björklunds inlägg samlades på podiet representanter för socialdemokraterna, folkpartiet, miljöpartiet, vänsterpartiet och centern. Här syntes en stor enighet för ett förbud mot an-

Skriften *Cluster Munition in Afghanistan* ges ut av SAK och Svenska Freds och finns att köpa på www.sak.se för 50 kronor.

vändandet av klustervapen. Socialdemokraternas representant Veronica Palm försökte förklara regeringens hållning men övriga partirepresentanter med centerns Fredric Federley i spetsen slog med lätthet håll på resonemangen. Efter att ha lyssnat på denna panel kan man fråga sig om Sverige snart inte måste följa Belgiens exempel, det vill säga att införa ett totalförbud mot användandet av klustervapen.

På plats och talade fanns också SAKs dr Ahmad Ghani från RAD-programmet (Rehabilitation of Afghans with Disability) som gav åhörarna en uppdatering om problemet sett utifrån perspektivet rehabilitering. Jan Ejeklint med erfarenhet av "klusterröjning" och Susan Helseth från Mine Risk Education and Victim Assistance gav sina respektive synvinklar på effekterna av odetonerade substridsdelar. Thomas Nash satte in problemet i ett globalt sammanhang och visade på vilka internationella regleringar som finns medan Stan Brabant från Belgienbaserade Handicap International berättade om turerna kring exemplet Belgien – första landet i världen att införa ett förbud mot klustervapen.

En mycket uppskattad och intressant dag lämnade efter sig en praktiskt taget enig opinion mot fortsatt användande av den svenska klusterbomben BK 90. Hur länge kan socialdemokraterna hålla fast vid sin linje att inte införa ett förbud? Evenemanget ägde rum i Alla kvinnors hus i Stockholm och debatten lär rulla vidare. ■